

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

NATIONAL SENIOR CERTIFICATE

KREITI YA 12

SEPEDI LELEME LA GAE (HL)

LEPHEPHE LA BOBEDI (P2)

DIBOKWANE/HLAKOLA 2014

MEMORANTAMO

MEPUTSO: 80

Palomoka ya matlakala a memorantamo ke 30.

DITŠHUPETŠO TŠA GO SWAYA

- Ge molekwa a arabile dipotšišo tše di fetago palo yeo e nyakegago, swaya ya mathomo fela. (Molekwa ga a swanela go araba potšišo ye telele le ye kopana go tšwa pukung e tee.)
- Karolong ya A, ge molekwa a arabile dipotšišo tše nne ka moka mo diretong tše di kgethilwego, swaya tše pedi tša mathomo.
- Go dikarolo tša B le C, ge molekwa a arabile dipotšišo tše kopana tše pedi goba tše telele tše pedi, swaya ya mathomo o hlokomologe ya bobedi. Ge molekwa a arabile dipotšišo ka moka tše nne, swaya fela ya pele mo karolong ye nngwe le ye nngwe ge e le gore go arabilwe potšišo ye kopana le ye telele.
- Ge molekwa a file dikarabo tše pedi, moo e lego gore ya mathomo e fošagetše mola ya bobedi e nepagetše, swaya ya mathomo gomme o hlokomologe ya bobedi.
- Ge dikarabo di sa nomorwa ka tshwanelo, swaya go ya ka memorantamo.
- Ge mopeleto wo o fošagetšego o ama tlhalošo, swaya phošo. Ge o sa ame tlhalošo, gona mo fe mopotso.
- Potšišo ye telele: Ge karabo ya potšišo ye telele e le ka tlase ga botelele bjo bo nyakegago, se mo otle ka ge a šetše a ikotlile. Ge e le ye telele kudu, lekola fela mantšu ao e ka bago a 50 o hlokomologe taodišo yeo e šetšego fela o bale thumo.
- Dipotšišo tše kopana: Ge molekwa a sa šomiše ditsebjana moo a kgopetšwego go tsopola, se mo otle.
- Mabapi le dipotšišopulego, ga go meputso ye e tlogo abja go dikarabo tša Ee/Aowa goba Dumela/Go se dumele. Meputso e tlo fiwa fela go lebaka le le fiwago.
- Ga go meputso ye e tlogo abja go dikarabo tša NNETE/MAKA goba NTLHA/KGOPOLO. Meputso e tlo fiwa fela go lebaka le le fiwago.

KAROLO YA A: THETO**DIRETO TŠA SESOTHO SA LEBOA – Prof. DM Kgobe****POTŠIŠO YA 1****Matšoba – NS Puleng****Teori: Kgwekgwe/Morero/Molaetša**

Kgwekgwe ke kgopolokgolo/molaetša/thuto yeo sereti se ratago go e tšweletša ka sereto sa gagwe. Kgwekgwe e lebane le thuto yeo sereti se ratago go e lemoša mmadi mo bophelong. Gore kgwekgwe e tle e bonagale gabotse, sereti se diriša dithekniki tša thulaganyo, go swana le tekolanthago, tekolapejana, go hlakahlakanya ditaba, go lokologanya ditaba, boipoeletšo, poeletšo ya ditiragalo, bjalobjalo. Thulano le maatlakgogedi di ka godiša kgwekgwe/morero wa sereti.

Kgwekgwe ya Matšoba

Kgwekgwe ya sereto se ke go re sereti se ruta gore go se ke gwa ba le kgethologanyo, kgatelelo le boikgantšho mo bophelong bja rena.

Matšoba ga a na kgethologanyo, kgatelelo gotee le boikgogomošo le ge e ka ba swele goba matepe gobane tšeo ka moka a di beetše thoko ka ge di ka se hole bophelo ka selo. Go ona go rena lerato le khutšo gobane go se na kgethologanyo ya diphedi tša lefase.

Sereti se thabišitšwe ke lefase e lego lefelo leo le tšhephilego ka mebala ye mebotse ya go fapana. Ke bokgabo bjo bo bonalago mo gohle. Ke maitapišo a mphufutšo wa sereti. Sereti se gatelela gore matšoba ke dilo tšeo di botsefatšago le go fa bophelo go tlhago ya Modimo. O tiišetša gore ke boikgantšho bjo motho a iponago ka bjona bokaseipone. A homotša pelo ya motho ge a le manyaming, gobane e le tsebokgolo ya boramahlale yeo e lego mpho go Modimo.

Matšoba a bonala mo gohle gobane ona a sa hlaole ebile a se na kgethologanyo ya go re a mela kae, gobane a tlemaganya dilo tša lefase gore e be kgopana e tee. Le ge go le bjalo ga a hlaole ka ge a homotša motho mang le mang yo a lego mathateng. Ka go realo ka ona Mmopi o homotša sephedi se sengwe le se sengwe seo a se bopilego.

Gobane matšoba a emetše botse le go loka gona le mo go boifišago a no mela – a bonwa gona kua matšibogong a dinoka fao a bonegela dilo tša tlhago. A thabišwa ke ge pula e ena gobane a kgotsofatšwa ke phepo yeo a e hwetšago.

Semaka ke gore batho ba hloyane, ba hunelane mahuto a dipelo gobane ba sa ratane bjalo ka matšoba gobane ona ga a hlaole, mo a melago a mela ntle le pelo ya legogo. Go laletšwa Ramasedi gore a bone mehlolo yeo e diregago go kgotsofatša maemo a bophelo. Dilo tše mpe ka moka di tlogelwe go Modimo ka ge e le mong wa tšohle. Go Puku ye Kgethwa ke bohlapelo goba botšhollelo bja dilo tša go loka le go se loke tšeo di lebanego le bophelo bja batho ka kakaretšo. Taba ke gore go se ke gwa ba le kaetholoaanvo. kaatelelo le boikaoaomošo bia batho ao va ka semorafe.

Dintlha: 7

Teori: 2

Polelo e tla Abelwa moputso o tee: 1

[10]**GOBA**

POTŠIŠO YA 2**Noka' bophelo – P Mamogobo**

- 2.1 Poeletšothomi, e gatelela le go tlemaganya dikgopolo. (2)
- 2.2 E ela e kekempetša maphoto a kaka dithabana. Go bapetšwa maphoto le dithabana. (2)
- 2.3 Leinagokwa ke bodulamamokebe, (lediri + leina) ke moo go dulago mohuta wa dinoga tša bomamokebe ka nokeng. (2)
- 2.4 Se bontšha go kgaogantšha dikarolometara tše pedi/Go tlemaganya dikarolo metara. (2)
- 2.5 Kgopolo ya mothalotheto wa 17 e felela mothalothetong wa 18. (2)
- [10]**

GOBA**POTŠIŠO YA 3****Maremereme a pelotheledi – BMT Makobe**

- 3.1 Meetsemagakwa. (1)
- 3.2 Sereti se holofela gore Khomotšo o tla mmelegela bana ba bantši, le ge go le bjalo a ka se sa kgona go belega. (1)
- 3.3 Sereti se na le mosadi o tla mmelegela bana ba bantši. (2)
- 3.4 Ge a sohla motho a ka se mo tshwe ganong > Ge a seba motho ga a fetše. (2)
- 3.5 Sereti se hlologetše lerato gomme se holofela gore Khomotšo o tla se fa lona. (2)
- 3.6 Ee, se ruta batho gore ba se ke ba ba bommalegogwana, ba diriša dilo tšeo di tlogo ba hlokiša pele go le gore ba se ke ba ba le maaka. (2)
- Aowa, ka ge go lebeletšwe peakanyo ya lapa. (2)
- [10]**

GOBA

POTŠIŠO YA 4**Mabelemabutšwa a thaba tša Leolo – HCM Maebela-Mohlala**

- 4.1 Ga ke tlanakelwe ke mašimelakgano. (1)
- 4.2 Ke yo šoro, ke se Mminašoro. (1)
- 4.3 Ke patše/lebake/dikata/mošwang wa Matuba. (2)
- 4.4 Mošomo wa poeletšo ke go gatelela/le go tlemaganya kgopolo ya go tshereana/go gafa. Ge ba šetše ba fotše mabelemabutšwa a thaba tša Leolo ba a tlaela ba hlakana hlogo. (2)
- 4.5 Ke itielwa bonyatši ke ba malekelekeng – ke hlompšha ke bahlomphegi ge ba mphara ka mabitsi le dipataka tša tlhompho. (2)
- 4.6 Sereti se tletše ka lethabo. (2)
- [10]**

LE**POTŠIŠO YA 5****Bolwetši – OK Matsepe****Teori: Maikutlo**

Maikutlo ke boleng bja pelo ya motho; ke tiro ya ka garegare mo pelong ya motho. Ke monagano woo mo go wona pelo ya motho e tšeago sephetho gona. Ke tlhahlamollo ya ditiro tša ka gare mo go mogopolo wa motho. Ke moo mogopolo wa motho o tšeago lehlakore leo e ka ba go la go loka goba go se loke. Ke fao pelo e tšalago go fihla ka maribana, gobane ge e tletše e tšea sephetho se se itšego mo bophelong.

Maikutlo a sereti

Sereti se tšweletša maikutlo a manyami, gobane se tshwenywa ke taba ya gore bolwetši bjona ga bo tliše lethabo go batho, eupša manyami fela. Le ge go le bjalo batho ba kwa bohloko kudu ge lehu le hlolega, ka ge le šia batho nyanyeng. Tabakgolo ke gore batho bao ba tswalanego goba ba moloko o tee ba hlokošetše ka lebaka la bjona bolwetši, malapa a tswalelwa. Sereti se kwa bohloko gobane bolwetši bo iphetošitše Modimo, ka ge lehu le se na le kwelobohloko.

Ka mokgwa wo bolwetši bo nyamišago ka gona go a baba ge bo itirile Morena mola Morena yena a na le pelotlhomogi a sa nyake go bolaya batho bao ba se nago le molato. Go makalwa gore batho ba bantši bao ba hwago ba dula le go phela kae. Boipelaetšo ke gore mogao wa bjona wona o kae.

Pefelo ke gore bolwetši bo fetša batho ntle le kwelobohloko. Go nyakwa go tsebja gore bolwetši bo romilwe ke tatagobjona Lehu na? Ka go realo batho ba ineetše gore bolwetši le lehu ga ba sa di tšhaba ka ge bjale e le setlwaedi gore bolwetši bo itirela boithatelo go batho. Go ikhomotšwa ka gore bolwetši le lehu di nyaditšwe gobane di sa hlwele di na le maatla go batho.

Sereti bjale se kgotsofetše ka ge se boditše bolwetši le lehu serokaphatla gore ga se tšona selo gobane di reng di sa feleletše batho sa ruri.

Dintlha: 7

Teori: 2

Polelo e tla abelwa moputso o tee: 1

[10]

GOBA

POTŠIŠO YA 6

Bolwetši – OK Matsepe

- 6.1 Mebele e šebelekantšwe ke wena – mothofatšo. (2)
- 6.2 Ke sonete ya Seisemane, se na le tematheto tše tharo tša go bopša ka methalotheto ye mene ya tshwantšho le tematheto e tee ya go bopša ka methalotheto ye mebedi ya tirišo. (2)
- 6.3 Utsweditšwe - bolaetšwe
Ditšhuana le bahlologadi o ba bolaetše meloko ya bona. (2)
- 6.4 Lehu ga le na maatla. Ka morago ga lona go sa na le bophelo. (2)
- 6.5 Maikutlo ke a kholofedišo, ka gobane le ka morago ga lehu go sa na le bophelo. (2)

[10]

PALOMOKA YA KAROLO YA A: 30

KAROLO YA B: PADI**POTŠIŠO YA 7: LENONG LA GAUTA – HDN Bopape****Mohlala wa karabo:****Thulano:**

Thulano e tšwelela ge moanegwa a thulana le mogopolo wa gagwe goba ge baanegwa ba babedi goba go feta ba fapana ka dikgopolo. Go na le thulano gape magareng ga moanegwa le tikologo ya gagwe. Go na le mehuta ye mebedi ya thulano, e lego thulanogare le thulanontle. Thulanogare ke ge moanegwa a e ba le thulano ya dikgopolo ka gare ga mafahla a gagwe. Thulanontle yona e bolela go thulana ga baanegwa ba go feta o tee goba moanegwa le tikologo ya gagwe. Ka go realo go ka thwe go na le mehuta ye mebedi ya thulanontle, e lego **thulanontle ya moanegwa le moanegwa le thulanontle ya moanegwa le tikologo**. Thulano e godiša maatlakgogedi gore mmadi a be le kgahlego ya go tšwela pele ka go bala sengwalo seo. Molokoloko woo wa dithulano o tšwetša thulaganyo ya sengwalo pele.

Thulano ya Lenong la gauta**1. Thulanontle****1.1 Thulanontle ya moanegwa le moanegwa**

- Nnono o boa bošego gomme Brenda o befedišwa ke seo.
- Brenda o botša Nnono gore a tlogele dinyakišišo tša polao ya Mmatšhego ka ge a tla tsena mathateng.
- Brenda o befedišitšwe ke ge Nnono a bethile Mpho.
- Nnono o thulana le Brenda ge a dumela gore ke yena a bolailego Mmatšhego.
- Naniki o re Nnono o mo rweša molato wa gore o tseba ka ga polao ya Mdi Maleka.
- Maphodisa a laela Nnono gore a tlogele go šunyašunya nko mererong ya bona mabapi le polao ya Mdi Maleka.
- Maphodisa a gononela Nnono gore ke yena a hlasetšego Naniki.
- O bethwa ka karatšheng.
- O bethwa a le ga boNaniki.
- Ge maphodisa a tšhuma thotobolo ya dipampiri ga boNaniki.
- O lwa le dikwefa ntlong ya tšona.
- Nnono o betha Mpho ka ge a mo hweditše a putuka ka phapošing ya Mmantšhego.
- Nnono o thulana le Mna Maleka ge a re a tlogele go nyakišiša ka lehu la Mmatšhego.
- Brenda o lemogilwe gore ke mmolai gomme o tšhaba ka koloi o hwetša kotsi o a hlokofala.

1.2 Thulanontle ya moanegwa le tikologo

- Nnono o utamile thotobolong gomme thotobolo e a swa. Nnono o swanelwa ke go tloga fao thotobolong. Go ka thwe thotobolo e meletše Nnono meno a ka godimo.
- Leswiswi le tlišetša Nnono mathata. Nnono o itiwa ka gae ga gagwe gomme a sa bone batho bao ba mo itiago. Ge e be e se leswiswi leo Nnono o be a tla kgona go bona batho bao ba mmethago.

2. Thulanogare

- Nnono o ile a ba le go thulana ga dikgopolo gore ge a ka tšwa mo a iphihlilego gona, o tla be a ikišitše diatleng tša maphodisa, ge a ka se tšwe o tla swa ka mollo a itebeletše.
- Kgopolo ya go re a botše Brenda ka tlhaselo ya Naniki le ya gagwe ka karatšheng goba go se mmotše.

Dintlha: 15

Teori: 5

Polelo e tla abelwa meputso ye mehlano (5)

[25]**GOBA****POTŠIŠO YA 8: LENONG LA GAUTA – HDN Bopape****SETSOPOLWA SA A**

- 8.1 > Maphodisa
> Tšhelete (2)
- 8.2 O bohlale/O a tshephagala. (1)
- 8.3
- Morena Maleka ke ratswale wa Nnono Molaba/
 - Nnono Molaba ke mokgonyana wa Morena Maleka/
 - Nnono ke modiredi/mošomedi wa Morena Maleka. (1)
- 8.4 Nnono ke lephodisa leo le sego la hlhlwa mola maphodisa a hlahletšwe mošomo wo semolao. (2)
- 8.5 Bothata bo godišwa ke ge Maleka a kgopela Nnono go dira dinyakišišo tša polao ya mosadi wa gagwe gomme Nnono a amogela kgopelo yeo, mola ka lehlakoreng le lengwe Brenda a thulana le taba yeo. (2)
- 8.6 Morero wa puku o mabapi le go phethagatšwa ga toka, Morena Maleka o nyaka gore mmolai wa mosadi wa gagwe a swarwe. (2)
- 8.7 Ee, ke tshwanelo ka gore Morena Maleka o be a sa tshepe dinyakišišo tša maphodisa gobane go ya ka yena e se tšeo di sego tša tsenelela.

GOBA

Aowa, Nnono Molaba ga se letseka, ga se a hlhlwa go nyakišiša melato. (2)

SETSOPOLWA SA B

- 8.8 Nnono o betha Mpho. (1)
- 8.9 ... ka gore o ganne go bolela nako yela o sa le sekobo, gonabjale o tla kgona go bolela ka gore o yo botsana. (1)
- 8.10
- Ga e senye e sa agela/
 - Babedi ga ba lwe, ba ronana dinta. (2)
- 8.11 Nnono o gakala dinyakišišong tša gagwe ka ge a lemogile gore Mpho o na le seo a se tsebago mabapi le lenong la gauta. (2)
- 8.12 Ke moya wa ntwaga ka gobane Mpho le Nnono ba a lwa. (2)
- 8.13 Molaotheo wa naga o re ga go na motho yo a swanetšego go itšeela molao ka matsogong. Motho yoo a itšeelago molao matsogong o dira molato ka gona o swanetše go swarwa. (2)
- 8.14 O tšhogile/O kwa bohloko, Nnono o mo setla ebile a sa ikemišetša go mo tlogela. (3)

[25]**GOBA****POTŠIŠO YA 9: NGWANA WA MOBU – SPP Mminele****Mohlala wa karabo:****Thulano:**

Thulano e tšwelela ge moanegwa a thulana le mogopolo wa gagwe goba ge baanegwa ba babedi goba go feta ba fapana ka dikgopolo. Go na le thulano gape magareng ga moanegwa le tikologo ya gagwe. Go na le mehuta ye mebedi ya thulano, e lego thulanogare le thulanontle. Thulanogare ke ge moanegwa a e ba le thulano ya dikgopolo ka gare ga mafahla a gagwe. Thulanontle yona e bolela go thulana ga baanegwa ba go feta o tee goba moanegwa le tikologo ya gagwe. Ka go realo go ka thwe go na le mehuta ye mebedi ya thulanontle, e lego **thulanontle ya moanegwa le moanegwa le thulanontle ya moanegwa le tikologo**. Thulano e godiša maatlakgogedi gore mmadi a be le kgahlego ya go tšwela pele ka go bala sengwalo seo. Molokoloko woo wa dithulano o tšwetša thulaganyo ya sengwalo pele.

Thulano ya Ngwana wa mobu**1. Thulanontle****1.1 Thulanontle ya moanegwa le moanegwa**

- Phankga o thoma go nyatša Lahlang ka ge a re Lahlang ga a tsebe selo.
- Ge tshipi ya go ya thapelong e lla Phankga o no tšwela pele le go ruta bana gore Lahlang a mmolediše.
- Phankga o fotlela Lahlang; o mmotša ge e le gore yena o thuša bana ka ge ba sa tsebe selo.
- Phankga o gana ge Lahlang a lekola dipuku tša gagwe tša mošomo.
- Phankga o fapana le tatagwe ka lebaka la go ikgafela bjala le ditiro tša gagwe tša go rata go menola Lahlang setulong.
- Sehlophana sa Mokhura le boMafamo se lwa le Lahlang ka ge se re ke *lekomofêrê*, ka gona o swanetše go tloga sekolong sa bona.

1.2 Thulanontle ya moanegwa le tikologo

- Lahlang ga a sa ipshina ka go šoma sekolong sa Rethuše ka lebaka la Phankga yo a mo emišitšego ka leoto le tee.
- Lahlang o thomile go hlafelwa ke motse woo a šomago go wona ka ge badudi ba sa hlwe ba mo kwa bose ebile ba mmitša *lekomofêrê*.
- Phankga o amega kotsing ya sefatanaga, o hwetša lengwalo leo le rego o šuthišwa sekolong sa Rethuše o išwa sekolong sa Ntotolwane. O ka fase ga mogaba a dutile hlogo. Mongwadi o re: 'O rothiša dikudumela tša mogopolo wo o imetšwego.' (Letl. 98)

2. Thulanogare

- Phankga o thoma go lwa le megopolo ya gagwe mabapi le kutollo ye e dirilwego ya go bona mafokodi a Lahlang; moya wa gagwe o thoma go hloka khutšo. Mongwadi o re: 'O thoma go bona Lahlang ka phogong'.
- Phankga o thulana le mogopolo wa gagwe ge ba mmotša go re o swanetše go ithuta go nwa bjala gore batho ba motse ba mo tlwaele.
- Phankga o thulana le mogopolo wa gagwe nakong yeo mohlahlobimogolo a kgopelago go bona dipuku tša gagwe tša maitokišetšo, mongwadi o re 'o be a galogile ebile o ka re ga a ne madi'.
- O ile ge a bona go kgoboketšwa dipuku tša baithuti, Phankga a tseba gore bjale go tlile go nka go sa bola. Mogopolo wa gagwe o ile wa tšwa mafogohlo ge a ipotšiša go re naa ba tla kgona go bapetša mongwalo wa mošemane Phogole le wa Lahlang. Mongwadi o re o ile a kwa selo tsoko se mo kgama a bile a palelwa ke go bolela.

Dintlha: 15

Teori: 5

Polelo e tla abelwa meputso ye mehlano (5)

[25]**GOBA**

POTŠIŠO YA 10: NGWANA WA MOBU – SPP Mminele**SETSOPOLWA SA A**

- 10.1 Ke ka mokgwa wo Phankga a nwago bjala ka gona/go nwa bjala bošaedi/go nwa go feta tekanyo ga Phankga/botagwa bja Phankga. (2)
- 10.2 Ke maikutlo a go kwa bohloko/kwelobohloko. (1)
- 10.3 Ke go re Phankga a se sa nwa bjala. (1)
- 10.4 Mootli ke tatagoPhankga/Phankga ke morwa wa Mootli. (1)
- 10.5 - Botagwa mošomong.
- Boikgogomošo.
- Lenyatšo.
- Pako ya maemo (3)
- 10.6 Ditlamorago tša sephetho sa Mootli sa go rapela e ka ba go sokolla Phankga gore a tlogele go nwa bjala.

GOBA

Go hloka tumelo ga Phankga go ka dira gore a se ke a tlogela go nwa bjala. (2)

- 10.7 Balekwa ba tla tšweletša dikgopolo tša go fapana.
Mohlala:
Ditokelo tša Phankga ga se tša gatakwa, motho ge a enwa bjala bošaedi ke maswanedi gore a fiwe maele.

GOBA

Di gatakilwe ka gore o na le tokelo ya go dira seo a se nyakago. (2)

SETSOPOLWA SA B

- 10.8 'Ke re ke kgonono, ga ke re go bjala.' (1)
- 10.9 Lekgotleng/Sekolong (1)
- 10.10 Mogafi o na le nnete, ga a dikadike ge a tšweletša therešo yeo a e tsebago. (2)
- 10.11 Mogafi o utolla therešo ya bomenemene bjoo Batau e lego kgale ba bo dira gomme mohlahlobimogolo o kgothaletša setšhaba gore bana ba bona ba tsene dikolo. (2)
- 10.12 Ke moya wa leago/keletšo ka gore mohlahlobimogolo o ile a eletša Batau gore ba romele bana ba bona sekolong. (2)

- 10.13
- Mogafi o boletše dinnete a thekga ka lengwalo.
 - Go dirwa dinyakišišo.
 - Phankga o a šuthišwa.
- (3)

- 10.14 Balekwa ba tla tšweletša dikgopolo tša go fapana
Mohlala:
Ee/Go dumela > Motho ge a sa dire mošomo wa gagwe ka tshwanelo o swanetše gore a fiwe kahlolo ya maleba, e lego go šuthišwa.

GOBA

Aowa/Go se dumele > Magato a maleba ao a bego a swanetše gore a latelwe pele a šuthišwa, mohlala, go swana le go fiwa kgalemo ya molomo ga se e latelwe.

(2)
[25]

GOBA

POTŠIŠO YA 11: LEŠITA PHIRI – OK Matsepe**Mohlala wa karabo:****Thulano:**

Thulano e tšwelela ge moanegwa a thulana le mogopolo wa gagwe goba ge baanegwa ba babedi goba go feta ba fapana ka dikgopolo. Go na le thulano gape magareng ga moanegwa le tikologo ya gagwe. Go na le mehuta ye mebedi ya thulano, e lego thulanogare le thulanontle. Thulanogare ke ge moanegwa a e ba le thulano ya dikgopolo ka gare ga mafahla a gagwe. Thulanontle yona e bolela go thulana ga baanegwa ba go feta o tee goba moanegwa le tikologo ya gagwe. Ka go realo go ka thwe go na le mehuta ye mebedi ya thulanontle, e lego **thulanontle ya moanegwa le moanegwa le thulanontle ya moanegwa le tikologo**. Thulano e godiša maatlakgogedi gore mmadi a be le kgahlego ya go tšwela pele ka go bala sengwalo seo. Molokoloko woo wa dithulano o tšwetša thulaganyo ya sengwalo pele.

Thulano ya Lešitaphiri**1. Thulanontle****1.1 Thulanontle ya moanegwa le moanegwa**

- Taudi o thulana le Mphoka mabapi le go mo gatela legogwa.
- Thulano gare ga Mabothe le Taudi malebana le go belegwa ga Tšhwahledi. Mabothe o re ke ka lebaka la eng ba se ba mmotša ditaba di sa thoma.
- Polao ya Mphoka.
- Ntwa magareng ga madira a Kgoši Matepe le a Kgoši Taudi.
- Setšhaba se gapeletša Taudi go ntšha koma.
- Setšhaba se tšwa diripa tše pedi malebana le gore ke mang a swanetšego go ba kgoši magareng ga Tšhwahledi le Kgathola.
- Ntwa magareng ga Phetole le Lentlha. Ba baka bjala.
- Mabothe o ntšha koma yeo Tšhwahledi a sego a swanelwa go ya go yona gomme Tšhwahledi o a timela gore a se ye komeng yeo. Taba ye e tsoša thulano setšhabeng.
- Ntwa magareng ga Kgoši Tladiphaswa le barongwa ba Taudi le Mabothe.
- Ntwa magareng ga madira a Tladiphaswa le a Taudi le Mabothe. Meleko le marumo.
- Bosenyi bja mašoboro motseng wa Taudi.

1.2 Thulanontle ya moanegwa le tikologo

- Khutšišo ga a tsefelwe ke selo ka mošate ka ge a belegetše kgoši hlaba.
- Taudi le yena o babelwa ke go dula motseng wa gagwe ka ge setšhaba se mo meletše meno se re se nyaka gore go ntšhwe koma.
- Tšhwahledi ga a ipshine ka go dula motseng wa Taudi le wa rakgolwagwe Mabothe ka ge a tšhaba go bolawa. O phela hlageng ka ge e le fao a hwetšago bophelo gona.
- Mphoka o ile a babelwa ke go dula motseng wa Kgoši Taudi ka ge a ile a gatela kgoši malao.

2. Thulanogare

- Khutšišo o thulana le mogopolo wa gagwe mabapi le go belegwa ga Tšhwahledi yoo e lego kgobogo go yena. O lwa le dipelo tša go mmolaya.
- Khutšišo o duma ge Tšhwahledi a ka hwa/hlokofala, letl. 33.
- Khutšišo o selekwa ke go kwa leina la ngaka le la Mphoka, matl. 33 – 34.
- Tšhwahledi o a nyamelela morago ga ge a ntšheditšwe koma ga Kgoši Mabothe, letl. 60.

Dintlha: 15

Teori: 5

Polelo e tla abelwa meputso ye mehlano (5)

[25]**GOBA****POTŠIŠO YA 12: LEŠITA PHIRI – OK Matsepe****SETSOPOLWA SA A**

- 12.1 Monna ke selepe o lala a adimilwe > se laetša gore motho o swanetše go tsebišwa nako e sa le gona. (2)
- 12.2 Mosadi le ge a nyetšwe ge go na le seo se mo hlagetšego, go swanetše go tsebišwe ba gabo. (2)
- 12.3 Ke moya wa manyami/kgakanego gobane mosadi wa kgoši a robetše le molata/Ke moya wa leago ka gobane mapudiphooko a kgoši Taudi a mo fa maele. (2)
- 12.4 Kgoši/Motho ga a swanela go tsogelwa pegelong ya ditaba/Seema: Mosadi o mo nyala sebelebele – eupša hlogo e sa le ya gabo. (3)
- 12.5 Go ya ka setšo ngwetši e hlompha ba bogadi. (2)
- 12.6 Balekwa ba tla tšweletša dikarobo tša go fapana.
Mohlala:
Ee/Go dumela > Ka ge ba šetše ba šaeditše, tshepedišo ya molato e swanetše gore o bušetšwe morago.

GOBA

Aowa/Go gana > Motho ge a senyeditše setšhaba o swanetše go hwetša kotlo. (2)

SETSOPOLWA SA B

- 12.7 Dihlare tša setšo le marumo. (2)
- 12.8 Taudi ke mokgonyana wa Mabothe/Mabothe ke mogwegadi wa Taudi, diputswa/setšo di/se re mokgonyana ga a okelwe bogwe. (2)
- 12.9 Kgoši Taudi o a lwala, o hwetša kalafo fela ga a kaonafale. Setšhaba se tlalelong gobane seemo sa bolwetši se sa laetše bophelo. (2)
- 12.10 Bolwetši bja Taudi bo laeditše e le tsela ya go mo iša lehung moo lehu la gagwe le tlilego go hlola pako ya bogoši, seo e lego lešita phiri pading ye. (3)
- 12.11 Letšhogo > Setšhaba se tšhošitšwe ke gore ge Kgoši Taudi a ka hlokofala barwa ba gagwe, ba tla baka bogoši, gomme ya tswalela mphorogohlong wa dithaba. (3)
- [25]**

GOBA

POTŠIŠO YA 13: TLHAKOLENG – MD Kekana**Mohlala wa karabo:****Thulano:**

Thulano e tšwelela ge moanegwa a thulana le mogopolo wa gagwe goba ge baanegwa ba babedi goba go feta ba fapana ka dikgopolo. Go na le thulano gape magareng ga moanegwa le tikologo ya gagwe. Go na le mehuta ye mebedi ya thulano, e lego thulanogare le thulanontle. Thulanogare ke ge moanegwa a e ba le thulano ya dikgopolo ka gare ga mafahla a gagwe. Thulanontle yona e bolela go thulana ga baanegwa ba go feta o tee goba moanegwa le tikologo ya gagwe. Ka go realo go ka thwe go na le mehuta ye mebedi ya thulanontle, e lego **thulanontle ya moanegwa le moanegwa le thulanontle ya moanegwa le tikologo**. Thulano e godiša maatlakgogedi gore mmadi a be le kgahlego ya go tšwela pele ka go bala sengwalo seo. Molokoloko woo wa dithulano o tšwetša thulaganyo ya sengwalo pele.

Thulano ya Tlhakoleng**1. Thulanontle****1.1 Thulanontle ya moanegwa le moanegwa**

- Thulano gare ga Nkuke Maolela le Seja malebana le go topša ga ngwana.
- Swele o tlaiša mosadi wa gagwe. O mo phediša ka seroba.
- Swele o robala le Mahlatse morwedi wa gagwe ka kgang, ebile o a mo imiša.
- Swele o rakwa motseng ka ge setšhaba se sa rate mekgwa ya gagwe.
- Swele o thulana le Mahlatse ge a swanetše go mo nyadiša. Swele o be a itirile moruti.
- Swele o lwa le boGabariele gomme o a bethwa.
- Swele o nyaka mošomo moo Moruti Ntshelologe e lego molaodi gomme Swele o rakwa sempša ka ge a ile a menola Ntshelologe boruting.
- Swele o lomišitšwe dimpša motseng wa Tokologo.
- Mphapa o bololla bonokwane bja Swele motseng wa Tselatšhweu.
- Badudi ba Tselatšhweu ba raka Swele motseng.
- Go bethwa ga Swele ke Mphapa.

1.2 Thulanontle ya moanegwa le tikologo

- Mahlatse o hlafetšwe ke lapa labo ka lebaka la tatagwe gomme a napa a ipha lešoka gwa se tsebje mo a ilego.
- BoGabariele ba ile ba hloya sethokgwa seo Swele a go nyaka go ba bolaela go sona.

2. Thulanogare

- Nkuke Maolela o lwa le dipelo tša go topa lesea.
- Swele o lwa le dipelo tša go boela Tlhakoleng.

Dintlha: 15

Teori: 5

Polelo e tla abelwa meputso ye mehlano (5)

[25]**GOBA**

POTŠIŠO YA 14: TLHAKOLENG – MD Kekana**SETSOPOLWA SA A**

- 14.1 Monwana le lenala (1)
- 14.2 Lefelo – sethokgwa/magaeng/legora
Sedirišwa – leruo/dikgomo/mašemo (2)
- 14.3 Ke moya wa khutšo le lerato/leago/kagišano ka ge Nkuke le Seja ba phedišana gabotse ntle le dikgogakgogano. (2)
- 14.4 Ke batho bao ba ratanago ba se ba aga motse. (2)
- 14.5
- Go ganetša/se rate ge leruo la bona le ka hlakana le la ba bangwe.
 - Badudi ba fošana ka noga e phela. (2)
- 14.6 Batho ba Tlhakoleng ba be ba na le kgethologanyo ya go se nyake leruo la bona le kopana le la Maropeng mola Molaotheo wa naga o re ga go a swanela go ba le kgethologanyo ya mohuta ofe kapa ofe. (2)
- 14.7 Ntwa/Pefelo, go utswetšana ga leruo. (2)

SETSOPOLWA SA B

- 14.8 'Wena Mahlatse, go reng o eme ka dinao gare ga mašego?' Bošegogare bo tliša poifo ka ge bo emela ditiragalo tša go tšhoša le go se loke. (2)
- 14.9 Ke lefšega. O tšhaba tatagwe pele a ka fihla gae/O tšhaba dimpša. (2)
- 14.10 Ke bošego Mahlatse o peputše ngwana wa gagwe o tšhaba ka gae. Ga a kgotsofatšwe ke ditiro tša tatagwe tša tlaišo le bosehlogo ka fao o tšea sephetho sa go tšhaba. (3)
- 14.11 Mahlatse o tšhaba gae ka lebaka la go hlorišwa le go tlaišwa ke tatagwe mola morero wa padi o le mabapi le go tlaišwa ga bana le basadi. (3)
- 14.12 Balekwa ba tla tšweletša dikarabo tša go fapana.
Mohlala:
Ee/Go dumela > Hlogo ye meetse e lotwa ke mong wa yona, Mahlatse o tšhaba bošula bjo a tsebago gore tatagwe a ka tla a mo dira bjona.

GOBA

- Aowa/Go se dumele > O ka se tšhabe motho pele a goroga ka ge go se bohlatse bja gore o tla go dira bošula bjo a tlwaetšego go bo dira. (2)

[25]**PALOMOKA YA KAROLO YA B: 25**

KAROLO YA C: PAPADI/TERAMA**POTŠIŠO YA 15: NAGA GA DI ETELANE – MS Serudu****Mohlala wa karabo:****Tše dingwe tša dikarabo****Teori: Papalego**

Papalego ke tiragatšo ya babapadi, ditiragalo, tikologo, nako le felo lefaseng la boikgopolelo gantši sefaleng. Gantši diterama tša sefala ke tšeo di angwago ke taba ye ya papalego ka ge di diragatšwa pele ga babogedi. Taba ye e šupa gore sefala ga se lefase la nnete, eupša la maitirelo, leo le emelago lefase la nnete. Babapadi bao ba bapalago sefaleng ke baanegwa ba nama le madi. Bona ba bapala sefaleng go phethagatša le go tšweletša morero wa mongwadi wa tiragatšo yeo. Papalego ya tiragatšo e fela e e ba le ditšhitišo ka ge sefala e le lefelo leo le pitlaganego. Mongwadi ge a ngwala tiragatšo yeo a ratago go e tšweletša sefaleng o swanetše go lemoga gore sefala ke lefelo le lennyane gomme a fokotše ditiragalo tša gagwe.

Papalego ya Naga ga di etelane

Naga ga di etelane, bontši bja ditiragalo bo tšweletšwa ka ngwakong, lapeng (Mphaka le Hunadi ba ka lapeng ba nwa teye), dikolong (Sebola o gwabelane le barutiši ka sekolong), dikantorong (Mphaka o na le mookamedi ka kantorong) le pareng (Mphaka o pareng o itimola lenyora).

Ditšhupasefala

Ditšhupasefala di lebane le polelo ya mongwadi. Ke mantšu ao a ngwalwago ka mašakaneng, Mantšu ao mongwadi a tšweletšago babapadi mathomong a tema ye nngwe le ye nngwe. Mošomo wa ona ke go hlahla mmadi le go utolla dimelo tša baanegwa. Mongwadi o šomiša gape ditšhupasefala go fokotša palo ya mafelo.

Mohlala:

'Ke mantšibua Mphaka o ka gae le ba lapa. Morago ga dilalelo Mphaka o biletša Hunadi ka phapošing gomme o bitša Sebola ...' Mongwadi o uta tšhitišo yeo e ka bago gona ya go tloga ka phapošing ya bojelo go ya go yeo ba yago go bolelela go yona.

Poledišano

Poledišano ke polelo gare ga babapadi. Ka ntle ga poledišano gona ga go papadi. Poledišano gare ga babapadi e swanetše go ba ye kopana yeo e nago le maatlakgogedi gore babogedi ba se tanye dihlapi mo go papadi ya sefala. Poledišano e swanetše go tšweletša maikutlo a sebakadi. Ge maikutlo e le a tšhoša babogedi ba bonale ba tšhogile mola ge e le a go thabiša ba tla bonala ba thabile. Poledišano e thuša go bontšha dimelo tša baanegwa, mohlala: Hunadi ke motho yo boleta. Ka boyena o re: 'Aowa, papa, ge go na le se se go tshwenyago pelong o ka napa wa šitwa ke go mpegela ke le mogatšago?'

Polelonoši

Polelonoši e hlaloša gore moanegwa o bolela a nnoši. E dirišwa go kopanya ditemana gore baraloki ba hwetše sebaka sa go itokiša. Yona e lebane le moanegwa o tee ge a ntšha seo se lego mafahleng a gagwe. E thuša go tšweletša semelo sa moanegwa. Polelonoši ya Mphaka e mo tšweletša e le motho wa go ba le kgang (letl.13). Yona e a kgonega go diragatšwa, ga se ye e ka lebalwago. E tšweletša tsebo ka ga ditiragalo tše di fetilego le tše di sa tloga tla le go utolla dikgopolo le maikutlo a baanegwa.

Babapadi

Babapadi ke bakgathatema ba ba papadi. Babapadi ga se ba swanela go ba bantši gore go se be kgakanego. Mongwadi o etše taba ye ya baanegwa hloko ka gobane bona ke ba 14. Ka ge e se ba bantši ga go kgakanego yeo e ka bago gona.

Tikologo

Tikologo (Nako le lefelo) ke lefasana leo baanegwa ba phelago go lona, ba dirago ditiro gona ka dinako tše di rilego. Mafelo e se ke ya ba a mantši le gona a nyalelane.

Tiragatšo ye ke ya sebjalebjae ka gobane dinako le mafelo ao mongwadi a a tšweleditšego ke a sebjalebjae. Mafelo ao a dirišitšwego, mohlala, ke dikholetšhe, kereke, pareng, bjalobjalo.

Gape go na le dinako tšeo di dirišitšwego, mohlala, ka Sontaga go iwa kerekeng, bjj. Ka tsela yeo nako le felo tšeo di dirišitšwego mo go *Naga ga di etelane* ke tša leago la lehono.

Katlego

Polelo: Mongwadi wa *Naga ga di etelane* o tšweleditše polelo yeo e hlapilego ye kopana ya go hloka ditšhitišo.

Maeto: Maeto ke a makopana ao a sa šitišego papalego. Ditiragalo di a bapalega.

Dilo tša tlhago: Ga go na le mafelo a tlhago bjalo ka dinoka, dithaba ao a tšwelelago bjalo ka tikologo. Mongwadi o dirišitše mafelo ao a tšweletšwago sefaleng. Ka kakaretšo tiragatšo ye ke ya go atlega yeo e ka bapalwago sefaleng ntle le mapheko.

Mafokodi

Mafokodi a bonagala mo tiragatšong ya *Naga ga di etelane* ka ge polelonoši e sa tšwelele mafelelong a temana go ya ka fao teori e bolelago ka gona, (letl. 13).

Dintlha: 15

Teori: 5

Polelo e tla abelwa meputso ye mehlano (5)

[25]

GOBA

POTŠIŠO YA 16: NAGA GA DI ETELANE – MS Serudu**SETSOPOLWA SA A**

- 16.1 Didirišwa: Kobo le lebone. (1)
- 16.2
- Mphaka le Hunadi ke monna le mosadi.
 - Lentšu ke mmagoMphaka.
 - Lentšu ke mmatswalagoHunadi. (1)
- 16.3 Sa lerato/tlhokomelo le kwelobohloko. (1)
- 16.4
- Ke bošegogare Mphaka le Hunadi ba robetše.
 - Mphaka o tlelwa ke toro ya lentšu la mmagwe yoo a mmošago gore a tliše bana gae. (2)
- 16.5 Batho ba kgolwa gore ditoro di a phethagala gobane e le thekniki ya tekolapejana. Ge o ka hlagelwa ke se sengwe morago ga go lora o fela o kgolwa gore ke yona taba yela ya toro. (2)
- 16.6 Toro ya Mphaka e tšweletša seo se tšilego go direga ge a sa boele gae, mola morero wa papadi ye o tššetša kgopolo ya gore ga gabomotho ga go na le boroko. (3)
- 16.7 Di hlahla mmadi ka seo se diregago.
- Di thuša mmadi go bona ditiragalo ka leihlo la kgopolo.
 - Di thuša tiragatšong ya tiragalo.
 - Di utolla dimelo tša baanegwa.
 - Di tšweletša ditiragalo tše di tlogetšwego. (Tše tharo fela.) (3)

SETSOPOLWA SA B

- 16.8 'Tona ye mpsha ya Kgoro ya Thuto e ka se gahlenetšwe ke diphetogo.' (1)
- 16.9
- Ga go na didirišwa tšeo di ka hlolago tšhitišo ya papalego.
 - Poledišano ke ye kopana.
 - Ba bolela ba le ka kantorong. (Tše pedi fela) (2)
- 16.10 Setšweletšwa se ruta gore go amogelwe dikgopolo tša motho yo mongwe le yo mongwe tša mmakgonthe ntle le kgethollo. (2)
- 16.11 Mphaka o laela mookamedi gore o hweditše modiro Letsheng la Mogadisho moo a hutšago gore bophelo bo tla mo kaonafalela. Seemo sa ditaba se ngangegile gona moo Letsheng ge ngwana mobu a hwetša maemo a ka godimo ga a gagwe. Ka lebaka la ge yena e le mofaladi. (3)
- 16.12 Mookamedi o ra gore ga go na mo go se nago mathata bophelong. Mphaka o gatelela gore ga a nyake go tloga ka dikgogakgogano/ntwa. (2)
- 16.13 Balekwa ba tla fa dikarabo tša go fapana.
Mohlala:
Ee/Go dumela > Mphaka o be a holofela gore o tla dumelelwa go tšweletša diphetogo le go ntšha sa mafahleng a gagwe kua Letsheng la Mogadisho.
- GOBA**
- Aowa/Go se dumele > Mphaka nka be a no dula Takone ka gore ga go mohlopi wo o sa nego. (2)

[25]**GOBA**

POTŠIŠO YA 17: LEHUFA – P Mothupi**Tše dingwe tša dikarabo****Teori: Papalego**

Papalego ke tiragatšo ya babapadi, ditiragalo, tikologo, nako le felo lefaseng la boikgopolelo gantši sefaleng. Gantši diterama tša sefala ke tšeo di angwago ke taba ye ya papalego ka ge di diragatšwa pele ga babogedi. Taba ye e šupa gore sefala ga se lefase la nnete, eupša la maitirelo, leo le emelago lefase la nnete. Babapadi bao ba bapalago sefaleng ke baanegwa ba nama le madi. Bona ba bapala sefaleng go phethagatša le go tšweletša morero wa mongwadi wa tiragatšo yeo. Papalego ya tiragatšo e fela e e ba le ditšhitišo ka ge sefala e le lefelo leo le pitlaganego. Mongwadi ge a ngwala tiragatšo yeo a ratago go e tšweletša sefaleng o swanetše go lemoga gore sefala ke lefelo le lennyane gomme a fokotše ditiragalo tša gagwe.

Papalego ya Lehufa

Mo go *Lehufa*, bontši bja ditiragalo bo tšweletšwa ka ngwakong, lapeng (Radithekisi le Lerato, Ntlogeleng le Ntshepe), mabenkeleng (Ntlogeleng o latelela Lerato mošomong wa gagwe), bookelong (Lerato o gobetše ka lebaka la go bethwa ke monna wa gagwe).

Ditšhupasefala

Ditšhupasefala di lebane le polelo ya mongwadi. Ke mantšu ao a ngwalwago ka mašakaneng, Mantšu ao mongwadi a tšweletšago babapadi mathomong a tema ye nngwe le ye nngwe. Mošomo wa ona ke go hlahla mmadi le go utolla dimelo tša baanegwa.

Mohlala:

'Ke mosegare ge seširo se bulega Lerato a eme pele ga lebenkele le a šomago go lona. O bitša bareki gore ba tsene ka gare. Ge a sa goeletša go tšwelela Ntlogeleng a sentše sefahlego, bjalobjalo.'

Poledišano

Poledišano ke polelo gare ga babapadi. Ka ntle ga poledišano gona ga go papadi. Poledišano gare ga babapadi e swanetše go ba ye kopana yeo e nago le maatlakgogedi gore babogedi ba se tanye dihlapo mo go papadi ya sefala. Poledišano e swanetše go tšweletša maikutlo a sebakadi. Ge maikutlo e le a a tšhošago babogedi ba bonala ba tšhogile mola ge e le a go thabiša ba tla bonala ba thabile. Poledišano e thuša go bontšha dimelo tša baanegwa, mohlala: Lerato ke motho yo boleta le boikobo. Ka boyena o re: 'Dumela rato' (letl. 16).

Polelonoši

Polelonoši e hlaloša gore moanegwa o bolela a nnoši. E dirišwa go kopanya ditemana gore baraloki ba hwetše sebaka sa go itokiša. Yona e lebane le moanegwa o tee ge a ntšha seo se lego mafahleng a gagwe. E thuša go tšweletša semelo sa moanegwa. Polelonoši ya Lerato e mo tšweletša e le motho wa go ba le lerato le kgotlelelo (letl.57). Yona e a kgonega go diragatšwa, ga se ye e ka lebalwago. E tšweletša tsebo ka ga ditiragalo tše di fetilego le tše di sa tlogo tla le go utolla dikgopolo le maikutlo a baanegwa.

Babapadi

Babapadi ke bakgathatema ba papadi. Babapadi ga se ba swanela go ba ba bantši gore go se be kgakanego. Mongwadi o etše taba ye ya baanegwa hloko ka gobane bona ke ba 14. Ka ge e se ba bantši ga go kgakanego yeo e ka bago gona.

Tikologo

Tikologo (Nako le lefelo) ke lefasana leo baanegwa ba phelago go lona, ba dirago ditiro gona ka dinako tše di rilego. Mafelo e se ke a ba a mantši le gona a nyalelane.

Tiragatšo ye ke ya sebjalebjae ka gobane dinako le mafelo ao mongwadi a a tšweleditšego ke a sebjalebjae. Mafelo ao a dirišitšwego, mohlala, mabenkele, bookelo, boemapese, bjalobjalo.

Gape go na le dinako tšeo di dirišitšwego, mohlala, ka Sontaga go iwa kerekeng, bjalobjalo. Ka tsela yeo nako le felo tšeo di dirišitšwego mo go *Lehufa* ke tša tikologo ya leago ya lehono.

Katlego

Polelo: Mongwadi wa *Lehufa* o tšweleditše polelo yeo e hlapilego, ye kopana, ya go hloka ditšhitišo.

Maeto: Maeto ke a makopana ao a sa šitišego papalego, Lerato o ya boemapese.

Dilo tša tlhago: Ga go na le mafelo a tlhago bjalo ka dinoka, dithaba ao a tšwelelago tiragatšong ye. Mongwadi o dirišitše mafelo ao a kgonegago go tšweletšwa sefaleng. Ka kakaretšo tiragatšo ye ke ya go atlega yeo e ka bapalwago sefaleng ntle le mapheko.

Mafokodi

Mafokodi a bonagala mo tiragatšong ya *Lehufa* ka ge polelonoši e sa tšwelele mafelelong a temana go ya ka fao teori e bolelago ka gona (letl. 57).

Dintlha: 15

Teori: 5

Polelo e tla abelwa meputso ye mehlano (5)

[25]

GOBA**POTŠIŠO YA 18: LEHUFU – P Mothupi****SETSOPOLWA SA A**

- 18.1 'A ga o iše taba ye maphodiseng?' (1)
- 18.2
- Ga go na didirišwa tšeo di ka hlolago ditšhitišo tša papalego. (2)
 - Poledišano ya bona ke ye kopana. (Karabo e tee fela).
- 18.3 Basadi ga ba a swanela go homola mabapi le tlhorišo. (2)
- 18.4
- Lerato o bethilwe ke monna wa gagwe Radithekisi a be a amogelwa bookelong fela yena a no fela a re o a mo rata.
 - Ngangego e hlotšwe ke ge Lerato a lemoga lehufa le tlhorišo ya monna wa gagwe gomme a tšea sephetho sa go mo hlala mola Radithekisi a ile a leka go ipolaya. (3)

- 18.5 O ra gore ga a nyake go tlontlolla monna wa gagwe/segiša monna wa gagwe batho. (2)
- 18.6 Balekwa ba tla fa dikarabo tša go fapana.
Mohlala:
Ee/Go dumela > Lerato o be a holofela gore ka letšatši le lengwe monna wa gagwe o tla fetoga ba dula ka lerato, lethabo gammogo le khutšo.
- GOBA**
- Aowa/Go se dumele > ga go na motho yoo a swanetšego go hlorigwa ke monna wa gagwe gomme yena a sa mo swariše fela a na le ditokelo tša go mo swariša. (2)
- SETSOPOLWA SA B**
- 18.7 Ke bagwera/bašomimmogo. (1)
- 18.8 Ke sešepe, *swimming pool* (letangwana la go rutha), sešupanako le posong. (1)
- 18.9 Lerato o na le kgotlelelo. O kgotlelela tlhorišo ya monna wa gagwe lenyalong. (2)
- 18.10 Lerato o na le Monamudi mošomong/O hlalošetša Monamodi ka sehlogo seo se dirilwego ke monna wa gagwe, Radithekisi, ka go mo robotša ka letangwaneng la go rutha bošego ka moka. (2)
- 18.11
- Ditumelo tša setšo di thekga tirišo ya seema se ka gore se thekga le go tiišetša ngwetši ge a eya bogadi gore a be le kgotlelelo a se boe bogadi.
 - Sebjalabjale se kgahlanong le tirišo ya seema se go lebeletšwe tlhorišo le kgatako ya ditokelo manyalong gomme se se tšweletša ntlha ya go re batho ba a lekana lenyalong. (2)
- 18.12 Go robotšwa ga Lerato ka letangwaneng la go rutha bošego ka moka, ke tiišetšo ya tlhorišo ka lebaka la lehufa, mola morero wa papadi ye o tšweletša kgopolo ya go re lehufa ga le age motse. (2)
- 18.13 Ee, di hlahla mmadi ka seo se diregago. Di thuša mmadi go bona ditiragalo ka leihlo la kgopolo./Go utolla dimelo tša baanegwa. (3)

[25]

PALOMOKA YA KAROLO YA C: 25
PALOMOKA YA TLHAHLOBO: 80

RUBRIKI YA GO SWAYA POTŠIŠO YE TELELE YA THETO

<p>Rubriki ya go swaya Potšišo ye telele ya theto (10 meputso)</p>	<p>POLELO Sebopego, kelelo le tlhagišo, polelo, segalo le setaele tšeo di šomišitšwego taodišong.</p>	<p>Bokgoni bjo bobotse go fetiša</p>	<p>Bokgoni bjo bobotse kudukudu</p>	<p>Bokgoni bjo bobotse kudu</p>	<p>Bokgoni bja go kgotsofatša</p>	<p>Bogkoni bjo bo lekanego</p>	<p>Bokgoni bja go išega</p>	<p>Bokgoni bja go hlaelela kudukudu</p>
<p>DITENG Tlhathollo ya sererwa, botebo bja ngangišano, taetšo ya go kwišiša sereto</p>		<p>7 80–100 %</p>	<p>6 70–79 %</p>	<p>5 60–69%</p>	<p>4 50–59%</p>	<p>3 40–49%</p>	<p>2 30–39%</p>	<p>1 0–29%</p>

<p>Bokgoni bjo bobotse go fetiša</p> <p>-Tihalošo ye e tseneletšego ya sererwa, makala ka moka a hlohlomišitšwe mo go kgotsofatšago.</p> <p>-Boiphetolelo bjo bobotse go fetišiša: 90% +boiphetolelo bjo bobotse kudukudu: 80 % – 89 %.</p> <p>-Mohlwaela wa dingangišano tše bogale tše di šitlelwago go tšwa temaneng.</p> <p>-Kwešišo ye botse go fetišiša ya sengwalo le sereto.</p>	<p>7 80–79%</p>	<p>12–15</p>	<p>10½–11½</p>	<p>9–10</p>				
---	-----------------------------------	---------------------	-----------------------	--------------------	--	--	--	--

<p>Bokgoni bjo bobotse kudukudu -Tlhalošo ye botse ya sererwa. -Makala ka moka a hlohlomitšwe ga botse. -Boiphetolelo bjo bo nabilego. -Mohlwaela wa dingangišano tše di kwalago wo o šitletšwego go tšwa temaneng. -Kwešišo ye botse kudukudu ya sengwalo le sereto.</p>	<p>6 70–79%</p>	<p>7½–8½</p>	<p>7–8</p>	<p>6½–7½</p>	<p>6–7</p>			
<p>Bokgoni bjo bobotse kudu -Go bontšha kwešišo le tlhalošo ye kaone ya sererwa. -Boiphetolelo bjo bobotse. -Dingangišano tše di kwešišegago eupša ga se ka moka tše di fahletšwego gabotse. -Go bontšha kwešišo ya sengwalo le sereto.</p>	<p>5 60–69%</p>	<p>7–8</p>	<p>6½–7½</p>	<p>6–7</p>	<p>5½–6½</p>	<p>5–6</p>		

<p>Bokgoni bja go kgotsofatša -Go bontšha kwešišo le tlhalošo ye e amogelegago, eupša ga se makala ka moka a hlohlomišitšwego gabotse. -Go na le dинthla tše bohlokwa tše di fahlelago sererwa. -Tše dingwe tša dingangišano di fahlela sererwa eupša bohatse bja seo ga bo kgotsofatše. -Go na le kwešišo ya sengwalo le sereto.</p>	<p>4 50–59%</p>		<p>6–7</p>	<p>5½–6½</p>	<p>5–6</p>	<p>4½–5½</p>	<p>4–5</p>	
<p>Bokgoni bjo bo lekanego -Maiteko ao a sa kgotsofatšego a go araba potšišo. -Kwešišo ye e tseneletšego gannyane go iphetolela go sererwa. -Dingangišano ga di kgotsofatše go na le bohatse bjo bonnyane go tšwa seretong. -Moithuti ga se a be a kwešiša sengwalo goba sereto gabotse.</p>	<p>3 40–49%</p>			<p>5–6</p>	<p>4½–5½</p>	<p>4–5</p>	<p>3½–4½</p>	<p>3–4</p>

<p>Bokgoni bja go išega -Kwešišo ye e fokolago ya sererwa. -Boiphetolelo bo a ipoeletša, ka nako tše dingwe bo tšwele tseleng. -Ga go kwešišo ya sererwa tlhalošo e fošagetše, dingangišano ga tša fahlelwa go tšwa go sereto. -Kwešišo ye e fokolago kudu ya sengwalo le sereto.</p>	<p>2 30–39%</p>				<p>4–5</p>	<p>3½–4½</p>	<p>3–4</p>	<p>1–3½</p>
<p>Bokgoni bja go hlaelela kudukudu -Boiphetolelo bo na le kamano ye nnyanne le sererwa eupša ngangišano e bothata go kwišišega goba e tšwele tseleng. -Maiteko ao a fokolago a go araba dipotšišo. -Dinthla tše di lego gona tša maleba ga di na bohlatse bja gore di tšwa seretong. -Kwešišo ye e fokolago kudu ya sengwalo le sereto.</p>	<p>1 0–29%</p>					<p>3–4</p>	<p>1–3½</p>	<p>0–3</p>

RUBRIC YA GO SWAYA POTŠIŠO YE TELELE MO PADING LE PAPADING
Hlokomela phapano gare ga meputso yeo e abelwago diteng, sebopego le tirišopolelo

DIKHOUTU LE KABO YA MEPUTSO		DITENG (15) Tlhathollo ya sererwa, botebo bja ngangišano, taetšo ya go kwešiša dingwalo		SEBOPEGO LE TIRIŠOPOLELO (10) Polelo Sebopego, kelelo le Pego, polelo, segalo le setaele tšeo di šomišitšwego taodišong
Khoutu 7 80–100%	Bokgoni bjo bobotse go fetiša 12–15 meputso	-Dintlha tša go kwagala di thekgwa ka botlalo go tšwa setsopolweng. -Boiphetoletelo bja maemo a godimodimo. (90%+: Boiphetoletelo bja maemo a godimo: 80 – 89%. -Mohlwaela wa dingangišano tše bogale tšeo di šitlelwago go tšwa temaneng. -Kwešišo ya maemo a godimodimo ya sengwalo le setsopolwa.	Bokgoni bjo bobotse go fetiša 8–10 meputso	-Nyalelano ya sebopego. -Matseno le mafelelo a mabotse kudukudu. -Dingangišano di hlamilwe le go godišwa gabotse. -Polelo, segalo le setaele di budule, di a kgahliša, di nepagetše.
Khoutu 6 70–79%	Bokgoni bjo bobotse kudukudu 10½–11½ meputso	Tlhalošo ya maemo a godimo ya sererwa. -Makala ka moka a sererwa a hlohlomišitšwe gabotse -Boiphetoletelo bjo bo tletšego. -Mohlwaela wa dingangišano tše di kwalago wo o šitlelwago go tšwa temaneng. -Kwešišo ye botse go fetišiša ya sengwalo le sereto.	Bokgoni bjo bobotse kudukudu 7–7½ meputso	-Taodišo e hlamilwe gabotse. -Matseno le mafelelo a mabotse. -Dingangišano le setaele di nepagetše e bile di loketše morero wo. -Tlhagišo ye botse.
Khoutu 5 60–69%	Bokgoni bjo bobotse kudu 9–10 meputso	-Go bontšha kwešišo le tlhalošo ye kaone ya sererwa -Boiphetoletelo bjo bobotse. -Dingangišano tše di kwešišegago eupša ga se ka moka tše di fahletšwego gabotse. -Go bontšha kwešišo ya sengwalo le bohlatse bja diteng.	Bokgoni bjo bo botse Kudu 6–6½ meputso	-Sebopego le tatelano ye ya ngangišano tše di hlakilego. -Matseno le mafelelo le ditemana tše dingwe di ngwetšwe ka peakanyo. -Tatelano ya ngangišano e a kwešišega. -Polelo, segalo le setaele di nepagetse ka bontši.
Khoutu 4 50–59%	Bokgoni bja go kgotsofatša 7½–8½ meputso	-Go bontšha kwešišo le tlhalošo ye e amogelegago eupša ga se makala ka moka a hlohlomišitšwego gabotse. -Go na le dintlha tše bohlokwa tšeo di fahlelago sererwa. -Tše dingwe tša dingangišano di fahlela sererwa eupša bohlatse bja seo ga bo kgotsofatše. -Go na le kwešišo ya sengwalo le sereto.	Bokgoni bja go kgotsofatša 5–5½ meputso	-Sebopego se a bonagala. -Taodišo e hlaelela sebopego se se hlakilego. -Go na le diphošo di se kae tša polelo, segalo le setaela ke tša tshwanelo, ditemana di nepagetše.

<p>Khoutu 3 40–49%</p>	<p>Bogkoni bjo bo lekanego 6–7 meputso</p>	<p>-Maiteko ao a sa kgotsofatšego a go araba potšišo. -Kwešišo ye e tseneletšego gannyane go iphetolela go sererwa. -Dingangišano ga di kgotsofatše go na le bohlatse bjo bonnyane go tšwa seretong. -Moithuti ga se a be a kwešiša sengwalo goba sereto gabotse.</p>	<p>Bogkoni bjo bo lekanego 4–4½ meputso</p>	<p>-Sebopego se laetša thulaganyo ye e fošagetšego. -Dingangišano ga tša beakanywa ka tatelano. -Diphošo tša polelo di a bonagala. -Segalo le setaele ga tša lokela mohola wa thuto. -Ditemana di fošagetše.</p>
<p>Khoutu 2 30–39%</p>	<p>Bokgoni bja go išega 4½–5½ meputso</p>	<p>-Maiteko ao a sa kgotsofatšego a go araba potšišo -Kwešišo ye e tseneletšego gannyane go iphetolela go sererwa. -Dingangišano ga di kgotsofatše go na le bohlatse bjo bonnyane go tšwa seretong -Moithuti ga se a be a kwešiša sengwalo goba diteng gabotse.</p>	<p>Bokgoni bja go išega 3–3½ meputso</p>	<p>-Tlhagišo ye e fokolago le, tlhokego ya thulaganyo di šitiša kelelo ya ngangišano. -Diphošo tša polelo le setaele se se fošagetšego se dira gore sengwalwa se se amogelege. -Segalo le setaele ga se tše loketšego thuto. Ditemana di fošagetše.</p>
<p>Khoutu 1 0–29%</p>	<p>Bokgoni bja go hlaelela kudukudu 0–4 meputso</p>	<p>-Boiphettlelo bo na le kamano ye nnyanne le sererwa eupša ngangišano e bothata go kwišišega goba e tšwele tseleng. -Maiteko ao a fokolago a go araba dipotšišo. -Dinthla tše di lego gona tša maleba ga di na bohlatse bja gore di tšwa seretong. -Kwešišo ye e fokolago kudu ya sengwalo le diteng.</p>	<p>Bokgoni bja go hlaelela kudukudu 0–2½ meputso</p>	<p>-Go bothata go bona ge eba hlogo e ahlaahlilwe. -Ga go bohlatse bja sebopego goba tatelano. -Polelo ye e fokolago. Setaele le segalo di fošagetše. -Ga go ditemana goba nyalelano.</p>